

Vévoda Arnošt: Cesta skalní řekou

ed. Andrea Svobodová, Sborník hraběte Baworowského (1472), Varšava, BN 12594 II

[3985] **Pro hustotu nevidiechu sebe,**
jediné patřiechu do nebe,
 hrozná hory, lesy jmiechu,
 mezi nimižto všickni blúdiechu.

Kapitola sedmdesátá šestá

Když biechu mnoho blúdili

[3990] a tu několik dní byli,
 pod jednu horu přijdú,
 tuť jednu řeku nadjedú.
 Tat' drahně široká bieše
 a v těch pustinách tečieše.
 [3995] I počechu tu ryby lapati,
 což kto chtěl, to mohl i bráti.
 Tu skřešice oheň potom,
 pečechu ty ryby o tom.
 Jinak jim lépe nemohli zdiati,

[4000] neb hrncóv nemohli mieti
 ani peci, ani soli.
 Málo by po jich vóli,
 ješto sú mievali,
 jakž chtěli i rozkazovali.

[4005] Po té řece dolóv jidechu,
 tehdy k jedné skále přijidechu.
 Skrže tu skálu tečieše
 ta řeka, prudce jdieše.

Nad řekú uzřechu kámen,

[4010] **červený jakžto pravý plamen,**
anot' voda podeň seče,
 hustě mezi skalú teče.
 Arnošt k svým bratróm vece:
 „Uzřit', žeť Buoh učiniti chce

[4015] svůj div i milost s námi,

dá li Pán Buoh, **uzříte sami.**

Neb odsud máme vyjítí
 a skrže ten lom projítí,
 kdež útěchu mieti budem

[4020] a této všie strasti zbudem.“

V jednotuť se poradichu
 a splav sobě učinichu.

O tom se přesnažně sáhnú
 a jej húžvami utáhnú.

[4025] Prostrannýť jej učinichu,
 ten splav dobře utvrdichu.

Tuť jej na vodu pustichu
 a Bohu se poručichu,
 zpievajíce „kyrieleison“

[4030] a proměňující „Kristeleison“.
 Tam s Bohem sychříc pojedú,
 patřiec na tu skálu spředu.

Kapitola sedmdesátá VII.

Biešet' tu třeba vzdychati
 a ku Pánu Bohu snažně volati,

[4035] neb jim velmi trudno bieše
 a splav o skálu se tepieše,
 ledakdes jimi o skálu udeřieše,
 že by ostali, každý mnieše.

S obú stranu stěny biechu

[4040] a drahým kamením se stkviechu.

Jakž ho bieše velmi mnoho,
však jim nebieše do toho,
by je odtud chtěli bráti,
a neb se jeho dotýkati,

[4045] **toho kamenie drahého,**
jakž na světě nenie jeho.

Větší péči na smrt měli,
 a kterak by odtud vyjeli.
 V té temnosti dlúho jedú,
 [4050] dřeve než skálu projedú
 jedna světlost jim se zjevi,
 od skály svrchu projevi.
 Naliť drahý kámen bieše
 a v té skále svrchu dčieše,
 [4055] od něhož ta světlost jdieše,
 v té temnosti jenž svietieše.
 Uzřev Arnošt onen kámen,
 an se svietí jako plamen,
 vece: „Chci pokusiti,
 [4060] bych onen kámen mohl sraziti.
 Nenechám nikoli toho,
 aniž proto stratím mnoho.“
 A když by u kamene blíže,
 svůj meč proti němu vzdviže,
 [4065] srazi kámen pravú mocí,
 a všakž přitom s Božie pomocí.
**Všichni se k němu vzhopichu
 a ten kámen uchvátichu,
 šacováchu jej předraze.**
 [4070] Arnošt vece tepruv blaze:
 „Žeť Bóh svú milost nad námi
 drží, to vidíme sami.
 Dá li nám št'astně přijeti
 a do svých zemí se navrátiti,
 [4075] tento kámen musí tčieti
 a v najdražší koruně svietiti.
 Když ciesaře korunují
 a jemu všickni králové holdují.“
 Ten kámen, a neniet' jiný

[4080] na světě, tak pravě všem, jesti jediný.
 A takt' jesti psáno,
 ani o takém kdy slýcháno,
 a protož sirotek slove.
 A ten spředu v ciesařově
 [4085] koruně jest vsazen
 a převelmi čistě ozdoben,
 ješto dnes svietí v ní čistě.
 A tiem' mohu dolíčiti jistě.
 A tiť musie i dnes znáti,
 [4090] jimž se dálo jej vídati.
 Ktož tomu nechce věřiti,
 by to mohlo všecko býti
 pravda, což jest tuto všecko psáno,
 praveno i vykládáno,
 [4095] ku Pamberku ten oddaj se
 a té kroniky doptaj se,
 ješto o kniežatech psána
 a spravedlnosti příkládána.
 Uzřie i zvie bez proměny,
 [4100] že to všecko nemá měny,
 což jest a neb bude psáno,
 všet' jesti s kroniky vybráno.

Kapitola sedmdesátá osmá

Onu skálu když projedú
 a jako na svět vyjedú,
 [4105] prudkost minú oné vody,
 k břehu přistachu bez škody.
 Octnú se na krásné lúce,
na té všickni vidúce se,
 mniechu, by všemu ostali
 [4110] a nic se více nebáli.

Vévoda Arnošt: Svatba

A zatiem posla po zemeny,

když se sjidechu, vece: „Páni,

[605] prosímť vás a vám dówěře,

slibuji vám při mé vieře,

že vás vždy chci ploditi,

kto mne chtějí poslušni býti,

byste vy i vaše ženy

[610] byli všichni připraveni

Po světiem Petře v neděli,

abyste po mú ženu jeli

do Bavor, jenž sem z ohrady

zvolil podlé vaše rady.

[615] Mluvtež, druh druhu praviece

a té svatby netajíce.“

(...)

Potom u večer by tanec

a by tu rozličný krámec

[685] od stříebra i od zlata také,

i od perel a drahého kamenie,

ondeť se v zlatě zelenie.

Byl uzřel, ktož chtěł hlédati

a to právě znamenati.

O Jetřichovi Berúnském: seznamy drahokamů

ed. Andrea Svobodová, Sborník hraběte Baworowského (1472), Varšava, BN 12594 II
 od tak drahého kamenie, [1110] Topaziony rozličnými

nedostáváť mi se pravenie.

všecko bych zpravil, kameny drahými,

[170] Kto by to všecko pověděl,

i všelikými jacinkty,

co by tu byl pýchy viděl.

také mnohými granáty,

což rozličných kryzelitův

(...)

[1115] i také předrahých proselitův.

Kto by mohl všecko jmenovati,

[265] nejeden tu ležal rubín,

neuměl by se z toho vypraviti,

jacinkty i smaragdy,

neb zvědětí všech jich moci,

neviem, bych to vypravil kdy,

té krásy co se tu dalo,

to sedlo za veškeren svět stálo.

[270] Tu ležel zaffir nejeden,

mnohý topasius na něm sveden.

Pro rozličné kalcedony

bych já všechny krásy ony

vypravil podlé práva,

[275] smyslat' mi se nedostává.

(...)

Ze sekundární literatury:

- 1) Ke svatbě ve VA: „Wie abweichend von allem deutschen Brauch ist die Darstellung, insbesondere die Aufforderung Ottos an die Fürsten, die Hochzeit nicht zu verheimlichen, und der seltsame Verkaufsbetrieb von Schmuck und Edelsteinen bei der Festlichkeit!“ (Rosenfeld 1991, s. XXI)
- 2) Ke kompozičnímu principu VA: „S jistou nadsázkou lze říct, že hlas a řeč (...) dominují tomuto veršovanému románu: zbožný zpěv má v celém díle kom-poziční funkci, epizody jsou někdy pojaty přímo akusticky, napětí či konflikt mezi unesenou indickou princeznou a jeřábími muži umocňuje právě nemožnost dorozumět se“ (Sichálek 2014, s. 732)
- 3) K pasáži mezi Gripii a Arimaspi v Herzog Ernst B: „Between the mariners' departure from Grippia and their arrival in Arimaspi their geographical surroundings are markedly elemental. On the magnetic mountain we are aware of nothing but the barrenness and sterility of stone. Then comes the wild forest, in medieval literature always the antithesis of culture and civilization, pathless, and brooding with ferocious beasts. None of this is sketched in by the poet. Homer would have lavished a careful, highly wrought description on the scene, but the German poet leaves the detail to our imagination. Now we come to the rushing river, broad and deep, that roars its frightening way into the very heart of the mountain. This is the focus of Ernst's transformation.“ (Blamires 1979, s. 47-48)